

Sygn. akt IC 852/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 czerwca 2013 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący	SSO Renata Lech
Protokolant	Anna Andrzejewska

po rozpoznaniu w dniu 26 czerwca 2013 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa H. K.

przeciwko Skarbowi Państwa Sądowi Okręgowemu w Piotrkowie Trybunalskim reprezentowanemu przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa

o odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia

1. oddala powództwo w zakresie żądania zasądzenia kwoty 14.064 (czternaście tysięcy sześćdziesiąt cztery) złote;
2. umarza postępowanie w zakresie żądania przywrócenia posiadania nieruchomości położonej w T. przy ulicy (...);
3. nie obciąża powódki H. K. obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz strony pozwanej;
4. przyznaje pełnomocnikowi powódki H. K. radcy prawnemu M. S. prowadzącej Indywidualną Kancelarię Radcy Prawnego w P. kwotę 2.400 (dwa tysiące czterysta) złotych z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu i nakazuje wypłacenie tej kwoty ze środków Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim.

Sygn. akt I C 852/12

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 17 maja 2012r., sprecyzowanym ostatecznie na rozprawie w dniu 27 marca 2013r. **powódka H. K.**, reprezentowana przez pełnomocników: córkę J. K. i ustanowionego z urzędu pełnomocnika radcę prawnego M. S., wniosła o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim kwoty 14.064,00 zł tytułem odszkodowania za szkodę wyrządzoną przez wydanie prawomocnego orzeczenia, tj. postanowienia Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 13 listopada 2009r. wydanego w sprawie II Cz 402/09 Sąd oddalającego zażalenie powódki na postanowienie Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim w sprawie I Ns 306/08 w przedmiocie odrzucenia skargi o wznowienie postępowania. (k. 3-8, k. 107-108, k. 132).

W toku procesu w piśmie procesowym z dnia 28 sierpnia 2012r. powódka wystąpiła z żądaniem przywrócenia na jej rzecz posiadania nieruchomości położonej w T. przy ul. (...), oznaczonej w ewidencji gruntów jako działka nr: (...) o

powierzchni 0,0933 ha, dla której Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim prowadzi księgę wieczystą KW Nr (...) (k. 107-108).

Na rozprawie w dniu 26 czerwca 2013r. pełnomocnik powódki radca prawny M. S. cofnęła pozew w zakresie żądania przywrócenia na rzecz powódki posiadania nieruchomości położonej w T. przy ul. (...) ze zrzeczeniem się roszczenia w tym zakresie (k. 158).

Pozwany **Skarb Państwa – Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim**, reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa, nie uznał żądania pozwu w zakresie żądania zasądzenia odszkodowania i wniósł w tym zakresie o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, wyłączenie do odrębnego rozpoznania żądania powódki zgłoszonego w piśmie procesowym z dnia 28 sierpnia 2012r. o przywrócenie posiadania i przekazanie do właściwego sądu rejonowego (k. 141-145).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Postanowieniem z dnia 7 stycznia 2009r. wydanym w sprawie sygn. akt I Ns 306/08 Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim odrzucił skargę powódki H. K. o wznowienie postępowania w sprawie sygn. akt Ns 235/58.

Postawą powyższego rozstrzygnięcia było ustalenie, iż skarga o wznowienie oparta na ustawowej podstawie – pozbawienie możliwości działania lub należytej reprezentacji – została wniesiona po upływie ustawowego terminu.

Sąd Rejonowy przyjął, iż powódka H. K. uzyskała wiedzę o treści orzeczenia wydanego w sprawie Ns 235/58 z adresowanego do niej przez Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w T. pisma z dnia 9 listopada 1971r., natomiast skarga o wznowienie postępowania została złożona w dniu 13 lutego 2008r.

(dowód: postanowienie Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim z dnia 7 stycznia 2009r. w sprawie I Ns 306/08 wraz z uzasadnieniem, k. 60-62 załączonych akt I Ns 306/08)

Postanowieniem z dnia 13 listopada 2009r. wydanym w sprawie II Cz 402/09 Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim oddalił zażalenie powódki na postanowienie Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim w sprawie I Ns 306/08 w przedmiocie odrzucenia skargi o wznowienie postępowania. Sąd Okręgowy w powyższym orzeczeniu w pełni podzielił stanowisko i argumentację Sądu Rejonowego. Wskazał, iż zasadnie Sąd I instancji przyjął, iż termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania upłynął dla H. K. na początku stycznia 1972r. skoro zaś skarga została złożona 13 lutego 2008r., podlegała odrzuceniu jako złożona po upływie terminu ustawowego. Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wydanego orzeczenia wskazał, iż podnoszone w pismach powódki okoliczności wskazujące na bezprawne przejęcie majątku rodziców na rzecz Skarbu Państwa – stanowią jedynie polemikę z prawomocnym rozstrzygnięciem wydanym w sprawie Ns 235/58.

(dowód: postanowienie Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 13 listopada 2009r. wraz z uzasadnieniem, k. 141-142 załączonych akt I Ns 306/08)

L. i M. małżonkowie G. (rodzice powódki) byli właścicielami nieruchomości położonej w T. przy ul. (...).

(dowód: kopia aktu notarialnego z dnia 12 stycznia 1931r. Rep. Nr 31, k. 22-24 załączonych akt I Ns 306/08)

L. G. (1) vel G. zmarł 15 marca 1946r. w T., a spadek po nim na podstawie ustawy nabyły jego córki: K. S., H. K. i L. G. (2).

(dowód: postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku, koperta k. 44 załączonych akt I Ns 306/08)

Na mocy wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 30 maja 1947r. M. (M.) G. z domu K. została uznana za winną i skazaną na karę pozbawienia wolności za to, że w 1944r. w T. będąc obywatelką polską zgłosiła swą przynależność do narodowości niemieckiej.

(dowód: kopia wyroku Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 30 maja 1947r., k. 10-11 załączonych akt I Ns 306/08)

W dniu 28 kwietnia 1958r. ówczesny Wydział Finansowy Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Ł. złożył wniosek do Sądu Powiatowego w B. Wydział Zamiejscowy w T. o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości położonej w T. przy ul. (...) przez tzw. przemilczenie w oparciu o przepisy o majątkach opuszczonych i poniemieckich.

W toku postępowania z uwagi na nieustalenie adresu zamieszkania dotychczasowych właścicieli ustanowiono dla nich kuratora dla nieznanymi z miejsca pobytu.

Postanowieniem z dnia 11 czerwca 1958r. wydanym w sprawie Ns 235/58 Sąd Powiatowy w B. Wydział Zamiejscowy w T. stwierdził, iż nieruchomość położona w T. przy ul. (...) składająca się z placu o powierzchni 933 m² oraz budynku mieszkalnego i gospodarczego przeszła na własność Skarbu Państwa.

(dowód: postanowienie wydane w sprawie Ns 235/58, koperta k. 43 załączonych akt I Ns 306/08)

Powódka H. K. jest dzierżawcą przedmiotowej nieruchomości na podstawie umów zawartych z Miastem T..

(dowód: kopie umów dzierżawy, k. 15-21 załączonych akt I Ns 306/08)

W dniu 9 listopada 1971r. Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w T. w związku ze skargą do KC (...) w W. udzieliło odpowiedzi H. K., że nieruchomość położona T. przy ul. (...) jest własnością Skarbu Państwa na podstawie postanowienia z dnia 11 czerwca 1958r. wydanego w sprawie Ns 235/58 przez Sąd Powiatowy w B. Wydział Zamiejscowy w T., oraz że jej rodzice utracili posiadanie nieruchomości w rozumieniu art. 1 dekretu z dnia 8 marca 1946r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich.

(dowód: kopia pisma, k. 12 załączonych akt I Ns 306/08)

W dniu 8 listopada 2011r. powódka H. K. złożyła skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 13 listopada 2009r. w sprawie II Cz 402/09.

Postanowieniem z dnia 8 marca 2012r. Sąd Najwyższy umorzył postępowanie w przedmiocie powyższej skargi z uwagi na niedopuszczalność wniesienia skargi od orzeczeń wydanych w postępowaniu nieprocesowym przez sąd drugiej instancji, które nie mają charakteru orzeczeń co do istoty sprawy kończących postępowanie. W uzasadnieniu powyższego orzeczenia Sąd Najwyższy wskazał, iż w dniu 25 września 2010r. weszła w życie nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego. Zgodnie z jej przepisami skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia przysługuje tylko od prawomocnych wyroków sądów drugiej instancji kończących postępowanie w sprawie oraz od postanowień co do istoty sprawy kończących postępowanie, wydanych przez sąd drugiej instancji w postępowaniu nieprocesowym (art. 424¹ k.p.c., art. 519² k.p.c.).

W wypadku orzeczeń, od których skarga nie przysługuje, odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem można domagać się bez uprzedniego stwierdzenia niezgodności orzeczenia w postępowaniu ze skargi, chyba że strona nie skorzystała z przysługujących jej środków (art. 424^{1b} k.p.c.).

(dowód: postanowienie Sądu Najwyższego w sprawie II CNP 76/11, k. 30 -31 załączonych akt WSC 14/11)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Podstawę prawną żądania pozwu stanowi norm art. 417¹ § 2 k.c. Zgodnie z powyższym przepisem, jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.

W obecnie obowiązującym stanie prawnym nie ma możliwości skutecznego domagania się stwierdzenia niezgodności z prawem kwestionowanego przez powódkę orzeczenia, tj. postanowienia Sądu Okręgowego oddalającego zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie odrzucenia skargi o wznowienie postępowania. Po wejściu w życie w dniu 25 września 2010r. nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzonej ustawą z dnia 22 lipca 2010r. (Dz. U. Nr 155, poz. 1037) skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia przysługuje tylko od prawomocnych wyroków sądów drugiej instancji kończących postępowanie w sprawie oraz od postanowień co do istoty sprawy kończących postępowanie, wydanych przez sąd drugiej instancji w postępowaniu nieprocesowym (art. 424¹ k.p.c., art. 519² k.p.c.).

W wypadku orzeczeń, od których skarga nie przysługuje, odszkodowania z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem można domagać się bez uprzedniego stwierdzenia niezgodności orzeczenia w postępowaniu ze skargi, chyba że strona nie skorzystała z przysługujących jej środków (art. 424^{1b} k.p.c.)

Wobec powyższego podnoszona przez powódkę w uzasadnieniu żądania odszkodowania kwestia niezgodności z prawem orzeczenia Sądu Okręgowego z dnia 13 listopada 2009r. wydanego w sprawie II Cz 402/09 była przedmiotem samodzielnego badania przez Sąd w toku niniejszego procesu wytoczonego na podstawie art. 417¹ § 2 k.c.

Rozważając zasadność powództwa w kontekście przesłanek określonych normą art. 417¹ § 2 k.c. Sąd miał na uwadze, iż w świetle wypracowanego stanowiska doktryny i orzecznictwa za orzeczenie niezgodne z prawem uzasadniające odpowiedzialność Skarbu Państwa należy uznać orzeczenie wydane z przekroczeniem przyznanej sędziemu swobody w ocenie prawa i faktów, niewątpliwie sprzeczne z niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć, albo w wyniku niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawniczej. Niezgodność z prawem powodująca powstanie odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa musi mieć charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty, tylko bowiem w taki przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cech bezprawności (por. wyrok Sądu Najwyższego z 31 marca 2006r., IV CNP 25/05, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2006r., I CNP 14/06).

Wobec powyższego należy uznać, że jeżeli Sąd nie wykracza poza obszar przyznanej mu swobody, nie pozostaje w kolizji z własnym sumieniem oraz prawidłowo obiera standardy orzecznicze, to działa w ramach porządku prawnego, także wówczas, gdy wydane orzeczenie można ocenić jako obiektywnie niezgodne z prawem. Przyjęcie odmiennego zapatrywania stwarzałoby zagrożenie dla takich wartości, jak stabilność obrotu prawnego, swoboda sądu w ocenie materiału dowodowego i stosowaniu prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2009r., IV CNP 116/08).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy uznać, iż objęte pozwem roszczenie o odszkodowanie w kwocie 14.064,00 zł jest całkowicie bezpodstawne, tak co do zasady jak i wysokości.

Zgodnie z art. 424⁴ k.p.c., który ma zastosowanie w postępowaniu o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, a który w toku procesu o odszkodowanie, gdy roszczenie oparte jest na twierdzeniu o niezgodności z prawem orzeczenia, które nie podlega zaskarżeniu w trybie skargi z art. 424¹ k.p.c., ma zastosowanie dla zakresu badania kwestionowanego orzeczenia, skargę można oprzeć na podstawie naruszeń prawa materialnego lub przepisów postępowania, które spowodowały niezgodność orzeczenia z prawem, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda. Podstawą skargi nie mogą być jednak zarzuty dotyczące ustalania faktów i oceny dowodów.

Wg twierdzeń powódki, stanowiących uzasadnienie jej żądania, kwestionowane postanowienie Sądu Okręgowego o oddaleniu zażalenia jest niezgodne z szeregiem przytoczonych przez powódkę przepisów Konstytucji. W istocie twierdzenia powódki, jak i formułowane zarzuty, opierają się na błędnym założeniu, iż Sąd w toku niniejszego procesu ponownie przeprowadzi postępowanie dowodowe, uzupełni je w takim zakresie, tak tego domaga się powódka, ewentualnie odmiennie oceny przeprowadzone wówczas dowody i „na nowo” rozstrzygnie o wcześniej zgłoszonym żądaniu, tj. żądaniu wznowienia postępowania w sprawie Ns 235/58.

Wystąpienie z pozwem na podstawie art. 417¹ § 2 k.c. nie może prowadzić do ponownego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem. Sąd nie może w toku takiego postępowania oceniać dowodów przeprowadzonych w postępowaniu zakończonym kwestionowanym orzeczeniem, ani nie bada prawidłowości dokonanych wówczas ustaleń faktycznych. Jedynie stwierdza, czy w ramach ustalonych przez sąd okoliczności faktycznych, przy wydaniu kwestionowanego orzeczenia nie doszło do popełnienia rażących błędów w zakresie wykładni lub stosowania prawa.

Dokonując analizy we wskazanym zakresie, Sąd nie znalazł podstaw do uznania, iż orzeczenie Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 13 listopada 2009r. zostało wydane z rażącym naruszeniem prawa.

Z treści pozwu, jak i kolejnych pism procesowych powódki, wynika, iż opiera ona swoje żądanie uznania powyższego orzeczenia za niezgodne z prawem, na kwestionowaniu poczynionych w toku tegoż postępowania ustaleń faktycznych i dokonanej oceny materiału dowodowego. Jednakże wobec treści art. 424¹ k.p.c., podstawy skargi nie mogą stanowić zarzuty dotyczące ustalania faktów i oceny dowodów.

W toku niniejszego procesu powódka nie wykazała także, aby kwestionowane orzeczenie w przedmiocie oddalenia zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania doprowadziło do powstania szkody w postaci i wysokości objętej żądaniem pozwu oraz, aby szkoda pozostawała w normalnym związku przyczynowym z tym orzeczeniem.

Związek przyczynowy między szkodą a wydaniem zaskarżonego orzeczenia występuje wtedy, gdy szkoda jest normalnym, naturalnym następstwem zaskarżonego orzeczenia; mówiąc inaczej, nie powstałaby, gdyby orzeczenie nie zostało wydane. Jest więc oczywiste, że szkoda musi powstać po wydaniu zaskarżonego orzeczenia, a przed wniesieniem skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 2006r., III CNP 57/06)..

Powódka domagała się odszkodowania w kwocie 14.064,00 zł, wskazując, iż kwota ta stanowi równowartość czynszu dzierżawnego za okres 66 lat, czynszu, jaki jej poprzednicy prawni a obecnie ona – muszą płacić z tytułu posiadania przedmiotowej nieruchomości położonej w T. przy ul. (...). W świetle argumentacji przedstawianej przez powódkę w uzasadnieniu pozwu i składanych w toku procesu pismach procesowych, należy uznać, iż wywodzi ona swoje roszczenia z orzeczenia, jakim jest postanowienie z dnia 11 czerwca 1958r. wydane w sprawie Ns 235/58 Sąd Powiatowy w B. Wydział Zamiejscowy w T. stwierdzające, iż nieruchomość położona w T. przy ul. (...) składająca się z placu o powierzchni 933 m² oraz budynku mieszkalnego i gospodarczego przeszła na własność Skarbu Państwa. Na mocy bowiem tego orzeczenia poprzednicy prawni powódki utracili własność przedmiotowej nieruchomości. W żadnej jednak mierze powódka nie wykazała, aby określona przez nią szkoda powstała w następstwie kwestionowanego orzeczenia Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim w sprawie II Cz 402/09. Art. 417¹ § 2 k.c. może bowiem stanowić podstawę odpowiedzialności Skarbu Państwa, jeżeli udowodniona przez stronę szkoda stanowi normalne następstwo wydania orzeczenia.

Postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji odrzucające skargę o wznowienie postępowania może być przedmiotem skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia tylko wtedy, gdy szkoda została wyrządzona przez wydanie tego orzeczenia, a nie przez

wydanie orzeczenia objętego skargą o wznowienie postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2006r., III CNP 18/05).

Powyższa teza ma w pełni zastosowanie w niniejszej sprawie. Należy bowiem wskazać, iż wydane przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim postanowienie w sprawie II Cz 402/09, nie mogło spowodować i nie spowodowało szkody, jakiej naprawienia domaga się powódka. Poprzednicy prawni powódki, a obecnie powódka płacili czynsz z tytułu dzierżawy przedmiotowej nieruchomości na podstawie umów dzierżawy zawartych z Miastem T., a nie na podstawie orzeczenia sądu z 2009r. Sąd Okręgowy wydając kwestionowane orzeczenie nie miał nawet prawnych możliwości badania podstawy i zakresu takich roszczeń, ani orzekania o nich.

Mając powyższe na uwadze Sąd oddalił powództwo, jako nie znajdujące prawnej ani faktycznej podstawy.

Na podstawie art. 355 k.p.c. w zw. z art. 203 k.p.c. Sąd umorzył postępowanie w zakresie żądania przywrócenia na rzecz powódki posiadania nieruchomości położonej w T. przy ul. (...) z uwagi na cofnięcie pozwu w powyższej części ze zrzeczeniem się roszczenia.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., nie obciążając powódki kosztami procesu na rzecz pozwanego z uwagi na charakter roszczeń objętych niniejszym procesem.

Na podstawie § 15 w związku z § 6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U Nr 163, poz. 1349 ze zm.) Sąd przyznał pełnomocnikowi powódki wynagrodzenie z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.